

Ayrımcılığın özel bir alanı olan HIV Pozitif kadınlar ve çalışma hayatı: bir netnografi çalışması

Uzm. Dr. Okan AKSU^a

^a Trakya Üniversitesi Rektörlüğü, Edirne – Türkiye

Özet

HIV/AIDS salgını/pandemisi ortaya çıktığı ilk günden bu yana tüm dünyada bir sağlık sorunu olmaktan ziyade HIV Pozitif bireyler için dolaylı ve/veya direkt olarak fiziksel, duygusal, ekonomik, tıbbi bir ayrımcılık ve şiddet konusu haline gelmiştir. Birleşmiş Milletlerin düzenli olarak yayımladığı raporlara göre HIV/AIDS salgınından dünyada en çok etkilenen gruplar, kadınlar ve çocuklardır. Kadın ve çocuklar, HIV/AIDS tedavisine ulaşmak konusunda toplumdaki diğer gruplara göre daha dezavantajlı konumdadırlar. Bu noktada kadın ve çocukların, HIV statüleri nedeniyle sosyal ve ekonomik alanlarda tüm dünyada olduğu gibi Ülkemizde de ayrımcılığa uğradığı bilinmektedir. Birleşmiş Milletler ve Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığının raporlarına göre HIV/AIDS Türkiye’de dünya ortalamasının üzerinde bir artış hızı göstermektedir. Özellikle kadınların HIV ile enfekte olma konusunda büyük bir risk altında olduğunun vurgulandığı raporlarda Türkiye’de bu konuda ciddi bir önlem alınmaması durumunda HIV/AIDS’in yayılımının hızının ve vaka sayısının yükseleceği, HIV Pozitif bireylere yönelik ayrımcılık ve şiddet olaylarının artacağı vurgulanmaktadır. HIV Pozitif bireylere uygulanan “İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeni” olarak bilinen toplumsal davranış yapısı HIV/AIDS’in yayılma hızını artırmakta, HIV Pozitif bireylerin ayrımcılığa uğramasına neden olmaktadır. İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeninin kırılması için HIV Pozitif kadınların iş hayatındaki sorunlarının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada konu ile alakalı olarak HIV Pozitif kadınlar ile görüşmeler gerçekleştirilerek HIV Pozitif kadınların ayrımcılığa maruz kaldığı alanlar tespit edilecek ve İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeninin kırılması için çözüm önerileri tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: HIV/AIDS, Ayrımcılık, Kadın, Enfeksiyon, Sağlık

Abstract

Rather than a world wide health problem, HIV epidemic, since it had been existed, became a tool of direct or indirect physical, psychological, economic, and medical discrimination and violence. According to the regular publishings of the United Nations, women and children are the most disadvantaged group in HIV epidemic, in regards to the achievement of health services. At this point, it is known that women and children in our country come face to discrimination as well as in the World. In the data gathered by the United Nations and Turkish Republic Ministry of Health, the rising rate of HIV in Turkey is above than the average of the World. In the reports, in that especially women are the under the risk of being infected to HIV, HIV will spread rapidly and the discrimination and violence against the HIV Positive individuals unless Turkey does not take serious preventions. The social behaviour known as “Ignorance, Labeling, and Discriminatio Triangle” against the HIV Positive individuals leads to increase of HIV/AIDS epidemic rate and discrimination of HIV Positive individuals. To break down the “Ignorance, Labeling, and Discriminatio Triangle”, the problems of the HIV Positive women must be clarified in working life. In this study, interviews will be conducted to the HIV Positive Women to underly the discrimination areas of the HIV Positive women; and some prevention policies will be suggessted to break down the “Ignorance, Labeling, and Discriminatio Triangle”.

Keywords: HIV/AIDS, Discrimination, Woman, Infection, Health.

Kaynak Gösterme

Aksu, O. (2017). Ayrımcılığın özel bir alanı: HIV Pozitif kadınlar ve çalışma hayatı. *AUAAd*, 3(4), 174-186.

Giriş

HIV/AIDS ortaya çıktığı ilk günden bu yana tıbbi bir statü olmanın ilerisine geçerek insan haklarını ilgilendiren bir sorun olmuştur. Günümüzde uygulanan başarılı tedavi yöntemleri ile HIV Pozitif bireyler HIV Pozitif olmayan bireyler ile benzer bir yaşam kalitesi ve süresine sahip olmaktadır. Ancak bu gelişmelere karşın HIV Pozitif bireylere yaşamın her alanında çeşitli şekillerde ve yoğunluklarda ayrımcılık uygulandığı bilinmektedir. Bu noktada HIV Pozitif bireyler toplumda dezavantajlı konuma itilmekte ve ötekileştirilmektedir. HIV/AIDS özellikle kadınlar arasında erkeklere oranla daha hızlı bir şekilde yayılmakta, bu yayılmanın en büyük nedeni ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma HIV Pozitif kadınların iş yaşamında karşılaştıkları sorunları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Sorunsalı

HIV/AIDS'in bir toplum içerisinde yayılma hızı ile o toplumun insan hakları konusundaki duyarlılığı arasında bir bağlantı bulunmaktadır. “İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeni” olarak adlandırılan bir sosyal/bilişsel ayrımcılık davranışının toplumda HIV/AIDS'in hızlı bir şekilde yayılmasına neden olduğu bilinmektedir. Bu üçgenin hangi alanlarda ne kadar güçlü olduğunun bilinmesi HIV/AIDS'in önlenmesi konusunda anahtar bir rol oynamaktadır.

HIV/AIDS'in toplumda kadınlar arasında erkeklerden daha hızlı bir şekilde yayıldığı bilinmekte ve bunun nedeninin toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğu görülmektedir (AIDS İnsan Hakları ve Yasalar, 2008:97). Bu tablo içerisinde İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeni'nin kırılması için HIV Pozitif kadınların yaşadığı sorunların ve ayrımcılık alanlarının bilinmesi gerekir. Bu çalışma Türkiye'de yaşayan HIV Pozitif kadınların iş yaşamında karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymayı kendisine amaç edinmiştir. Bu amaçla “Türkiye'de yaşayan HIV Pozitif kadınlar iş yaşamına katılma noktasında ve aktif olarak çalışırken ne gibi sorunlar yaşamaktadırlar?” sorusuna cevap aranmıştır.

İlgili Alanyazın

HIV/AIDS NEDİR?

HIV/AIDS toplumda özel bir statüye sahip olan tıbbi bir durumdur. Ortaya çıktığı günden bu yana HIV/AIDS sosyal, ekonomik, insan hakları ve ayrımcılık gibi konulara temas eden bir olgu olmuştur. Tüm dünyada milyonlarca kişiyi etkileyen bir durum olan HIV “Human Immunodeficiency Virus”ün (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü) kısaltmasıdır. AIDS ise “Acquired Immunodeficiency Syndrome” (Edinilmiş Bağışıklık Yetersizliği Sendromu) kelimelerinin kısaltmasıdır. HIV insan vücuduna girdikten sonra kendisine hedef aldığı hücreleri kullanıp kopyalayarak çoğalmaktadır. HIV, tedavi edilmezse bağışıklık sistemini çökertmektedir. HIV günümüzde etkin bir biçimde kullanılan ilaçlar ile tedavi edilmezse bağışıklık sisteminin normal bir şekilde çalışmasını engeller. Bu noktada HIV ile AIDS'in aynı şeyler olmadığı gerçeği karşımıza çıkmaktadır. HIV virüsü ile enfekte olmuş ancak AIDS aşamasına gelmemiş kişiler “HIV pozitif” olarak adlandırılırken HIV taşıyan kişilerin gerekli tedaviyi almaması/tedaviye ulaşamaması durumunda bağışıklık sisteminin çökmesi nedeni ile oluşan hastalıkların tümüne AIDS denir. HIV Pozitif olmak ile AIDS aynı anlama gelmemektedir. HIV Pozitif kişiler gerekli tedavileri aldıkları/tedaviye ulaştıkları sürece AIDS aşamasına gelmeden sağlıklı bir hayat sürebilirler (Pozitif Yaşamak, 2010:22-23).

HIV/AIDS dört şekilde bulaşabilmektedir. Bunlar,

1. Cinsel İlişki: HIV Enfeksiyonunun en yaygın bulaşma yoludur. Her türlü korunmasız cinsel ilişki ile HIV bulaşabilir.

2. Kan ve Kan Ürünleri: HIV/AIDS içerisinde HIV pozitif bireylerden alınan kan ve yine HIV Pozitif bireylerden gerçekleşen organ nakli ile bulaşabilir. Damar içi madde kullanan kişilerin HIV bulaşması riski altında olduğu bilinmektedir.

3. Anneden Bebeğe: HIV anneden bebeğe hamilelik, doğum ve emzirme yoluyla geçebilir. Önlem alınmazsa bebeğin enfekte olma riski %20 – 30’dur. Ancak gerekli önemlerin alınması ile bu risk %1’in altına düşmektedir. Bebek doğduktan hemen sonra profilaksi (önleyici tedavi) ile bu risk düşürülmektedir.

4. Diğer Yollar: Hijyen kurallarına uyulmadan ve steril olmayan aletlerle uygulanan; dövme, vücut deldirme (piercing) işlemleri, akupunktur, ustura, tıraş bıçağı ve benzeri aletler ile yapılan her uygulamada teorik olarak HIV bulaşması mümkündür. Ancak risk diğer faktörler ile kıyaslandığında oldukça düşüktür. Tüm bu bulaşma yöntemlerine karşın HIV korunmalı cinsel ilişki ve sosyal ilişkiler ile bulaşmaz (Pozitif Yaşamak, 2010:35).

HIV/AIDS son yıllarda gelişen tedavi yöntemleri ile artık “kronik hastalıklar” listesinde yer alarak “ölümcül” bir hastalık olmaktan çıkmıştır. Bu noktada HIV Pozitif bireyler gerekli tedaviyi almaları ve/veya tedaviye ulaşmaları ile bireylerin AIDS aşamasına gelmeden yaşayabileceği anlamına gelmektedir (<http://pozitifyasam.org/tr/roportajlarimiz-eski/hiv-pozitiflilerin-en-buyuk-sikintisi-pahali-ilaclar.html> Erişim Tarihi: 05.05.2013).

HIV/AIDS ile yaşayan bireylerin tedavi alması toplum için de önem arz etmektedir. Birleşmiş Milletlerin konu ile ilgili olarak yayımladığı UNAIDS Raporu’na göre tedavi HIV bulaşma riskini azaltmaktadır. Aynı zamanda tedavi gören HIV Pozitif bireylerin hastalığı bulaştırma riskleri sıfıra yakındır (http://pozitifyasam.org/assets/files/UNAIDS_2011_raporu_tr.pdf Erişim Tarihi: 11.05.2012).

Tedavi konusunda yaşanan bütün olumlu gelişmelere rağmen Türkiye’nin de içinde bulunduğu Doğu Avrupa bölgesinde 2001 yılından bu yana HIV ile yaşayanların sayısı %250 artmıştır. Ancak bunun tersi bir şekilde tüm dünyada HIV/AIDS’in yayılma hızı düşmektedir. HIV/AIDS’in yayılma durumuna bakıldığında ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin izlerini görmek mümkündür. HIV/AIDS’in özellikle üçüncü dünya ülkelerinde kadınlar arasında yayıldığı görülmektedir. Bununla paralel olarak Afrika’nın bazı bölgelerinde HIV Pozitif bireylerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır (AIDS İnsan Hakları ve Yasalar, 2008:97).

HIV/AIDS ve AYRIMCILIK

Dünya HIV/AIDS ile tanıştıktan beri hastalığın tıbbi boyutu ile ilgili olarak büyük ilerlemeler kaydederken konunun ayrımcılık ile ilgili olan negatif bir başka boyutu ortaya çıkmıştır. HIV Pozitif bireylerin tedaviye ulaşabilmesi ve bu salgının durdurulmasının insan hakları ile ilgisi bulunmaktadır. Toplumda HIV/AIDS ile ilgili olarak bulunan yanlış bilgiler, ön yargılar ve ayrımcılık uygulamaları HIV/AIDS ile yaşayan bireylerin sağlık, eğitim gibi hizmetlerden yararlanırken ayrımcılığa maruz kalmalarına neden olmakta ve bu bireyleri aktif çalışma hayatından uzak tutmaktadır. Türkiye’de HIV/AIDS’e yönelik özel yasal düzenleme olmamasına rağmen HIV Pozitif bireylerin hakları, hasta hakları ve ilgili insan haklarına ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuattaki ilgili maddeler ile koruma altındadır (Pozitif Yaşamak, 2010:100).

HIV’in sosyal boyutu ile ilgili olarak tüm dünyada ve özellikle Türkiye’de yaşanan bu olumsuz tablo “İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeni” olarak adlandırılan bir sosyal/bilişsel ayrımcılık kalıbı içerisinde açıklanmaktadır. Bu üçgenin ayakları şu şekildedir:

İnkâr: Bireylerin HIV/AIDS ile ilgili olarak doğru bilgi eksikliği nedeni ile enfekte olabileceklerini kabul etmemeleri ön yargısıdır. Bu noktada bireyler yanlış bilgileri nedeni ile kendilerine HIV bulaşabileceğine inanmaz ve HIV/AIDS'i mantıksız bir şekilde inkâr ederler. Bu durumda HIV/AIDS “başkalarının”, “ötekilerin” karşılaşılabileceği bir durumdur. Örneğin HIV'in dünyada en yaygın olduğu bölgelerden biri olan Haiti'de ergenlerin %90'ı HIV ile enfekte olabileceklerine inanmamakta veya bu konuda çok düşük bir risk altında olduklarına inanmaktadırlar. Bu da bu kişilerin HIV/AIDS'e karşı gerekli önlemleri almamalarına ve dolayısı ile HIV'in hızlı bir şekilde ilgili toplum içerisinde yayılmasına neden olur.

Damgalama: HIV pozitif bireylere yönelik damgalama ve ötekileştirme eylemi bireylerin HIV'in toplumdaki belli kişilerin veya grupların hastalığı olduğu düşüncesine yol açar. Birey damgalama yolu ile oluşturulmuş olan bu kimliklerden birisine dahil değilse kendisinin HIV ile enfekte olabileceğine inanmaz.

Ayrımcılık: HIV Pozitif bireylerin toplumun her alanında maruz kaldıkları ayrımcılık nedeni ile toplumdaki uzaklaştırılmaları ve dezavantajlı bir konuma getirilmeleridir. Bu noktada HIV Pozitif bireyler toplumun her alanında dışlanırlar. Örneğin bu çalışmanın da konusunu oluşturan iş yaşamından dışlanan HIV Pozitif bireyler çalışamadıkları için gerekli tedaviye ulaşamazlar. Bu da toplumda HIV/AIDS'in daha hızlı bir şekilde yayılmasına neden olur (<http://www.kff.org/hiv/aids/upload/The-Media-and-HIV-AIDS-Making-a-Difference.pdf> Erişim Tarihi: 02.04.2012).

Yöntem

Çalışmanın bu kısmında yönteme ilişkin bilgiler verilecektir.

Araştırma Modeli

Bu çalışma kapsamında, HIV/AIDS alanında “ayrımcılığı önlemek ve HIV Pozitif bireyler ile yakınlarına tıbbi ve psikolojik destek” sağlayan İstanbul'da bulunan bir derneğin üyesi 5 kadın katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma ile ilgili olarak derneğin iletişim kanallarında araştırmacının çalışma ile ilgili olarak çağrısı yayınlanmıştır. Görüşmeyi kabul eden kişiler ile İnternet üzerinden derinlemesine bireysel görüşmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Bu bir nitel alan çalışmasıdır. Çalışma 11.05.2017 ve 31. 08. 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile bir kez bir araya gelinmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların onayı ile ses kaydı alınmıştır.

Veri Analizi

Çalışma kapsamında görüşmeler gerçekleştirildikten sonra katılımcıların verdiği cevaplar yazıya dökülmüştür. Bu metinler içerisinde katılımcıları birbirlerine yaklaştığı ve uzaklaştığı noktalar tespit edilmiştir. Cevaplardan elde edilen veriler “Fikir”, “Ana Fikir” ve “Bulgular” olarak gruplandırılmıştır.

Araştırmanın İnanırlığı

Bir bilimsel çalışmanın inanılır olması çalışmanın en temel noktasını oluşturur. Bu konuda çalışma sonucunda elde edilen bulgular HIV/AIDS alanında çalışan üç bilim insanı tarafından bağımsız olarak kontrol edilmiştir.

Etik Konular

Bu çalışmanın etik boyutunu çalışmaya katılan HIV Pozitif bireylerin kimliklerinin gizlenmesi oluşturmuştur. Bu noktada çalışmaya katılan kişilerin kimlik bilgileri tamamen saklanmış, çalışma boyunca hiçbir şekilde bu kişilerin kimliklerine ilişkin bir ima veya gönderme de bulunulmamıştır.

Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri

Bu çalışmanın katılımcıları HIV/AIDS alanında hak savunuculuğu yapan bir derneğin gönüllüleri ve üyeleridir. Katılımcılar ilgili derneğin ayrımcılık konusunda düzenlediği etkinlikleri takip ettiklerini belirtmiş olup hak savunuculuğu konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarını söylemişlerdir. Bu noktada katılımcıların çalışmanın ana konusunu oluşturan ayrımcılık konusuna vâkıf olmaları çalışmanın güçlü yanını oluşturmaktadır.

Ancak katılımcıların aktif bir şekilde iş hayatında yer alıyor olması çalışmanın sınırını oluşturmaktadır. Zira HIV statüsü nedeniyle çalış(a)mayan kadınlar bu çalışmada yer alamamışlardır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışmaya toplam 5 HIV Pozitif kadın katılmıştır. Katılımcılar Üniversite mezunu olup özel sektörde tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Çalışmaya katılan kadınların demografik özellikleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1 <i>Çalışmaya Katılan Kadınların Demografik Bilgileri</i>				
KATILIMCI	YAŞ	EĞİTİM	ÇALIŞMA DURUMU	ÇALIŞMA SEKTÖRÜ
Katılımcı 1	34	Üniversite Mezunu	Aktif olarak çalışıyor	Özel Sektör
Katılımcı 2	41	Üniversite Mezunu	Aktif olarak çalışıyor.	Özel Sektör
Katılımcı 3	31	Üniversite Mezunu	Aktif olarak çalışıyor.	Özel Sektör
Katılımcı 4	29	Üniversite Mezunu	Aktif olarak çalışıyor.	Özel Sektör
Katılımcı 5	31	Üniversite Mezunu	Aktif olarak çalışıyor.	Özel Sektör

Çalışmada katılımcıların iş hayatı öncesi (iş başvurusu ve işe yerleşme) ve çalışma hayatlarında karşılaştıkları sorunlar analiz edilmiştir. Katılımcıların tümü iş hayatında HIV Statüleri nedeni ile bir şekilde ayrımcılığa uğramışlardır, gelecek dönemlerde de ayrımcılığa uğrayacaklarını varsaymaktalar.

Konu ile ilgili olarak yapılan görüşmelerde katılımcılar iş yaşamına katılma sürecinde yaşadıkları sorunları şu şekilde tanımlamışlardır:

1. İş Bulma Döneminde Yaşanan Sorun

Bu başlık altında kategorize edilen bulgular değerlendirildiğinde katılımcıların tümünün iş bulma/çalışma hayatına katılım dönemlerinde HIV Statüleri ile ilgili olarak sorunlar yaşadığı ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar;

A) Sağlık Kontrolleri

Katılımcıların tümü iş hayatına katılma sürecinde işe başlama aşamasında zorunlu olarak bazı sağlık kontrollerine tabi tutulduklarını belirtmiştir. Katılımcı HIV Pozitif kadınlar şu ana kadar başvurdukları bütün işlerde kendilerinden istenilen sağlık kontrollerinde HIV Statülerinin “ortaya çıkması” nedeni ile çalışma hayatına katılma konusunda çekimser oldukları gözlemlenmiştir. Katılımcı 2 olarak kodlanmış olan kişi "İş başvurularımı yaparken

HIV/AIDS statümü kontrol eden testler istenilebiliyor. Bu yüzden birçok işe başvururken öncelikle böyle testleri isteyip istemediklerini sorgulanmaktayım" demiştir. Katılımcıların tümünün belirtmiş oldukları bir başka husus ise başvurdukları iş ile alakası olsa da olmasa da bu testlerin isteniliyor olmasıdır. Çoğu zaman bu testlerin keyfi olarak istenildiğini savunan katılımcılar bu sebeple iş hayatına katılamamakta veya katılma konusunda sorun yaşamaktadır.

Katılımcılar zorunlu olarak sağlık kontrollerine tabi tutulmaları ile ilgili olarak ortaya çıkan bir başka sorunun ise çalışma hayatına katılma süreci öncesi veya sonrasında gerçekleşebildiğini ifade etmişlerdir. Buna göre bazı iş yerlerinin çalışanlarına işe başlama öncesi veya başladıktan belli bir süre sonra "özel sağlık sigortası" yaptırdığını ve çalışanların bu duruma itiraz edemediklerini belirtmişlerdir. Özel sağlık sigortası yapan şirketlerin çalışanlara sağlık sigortasını satabilmek için "rutin" testler istediğini, bu testler neticesinde HIV Pozitif çalışanların HIV Statülerinin deşifre olduğunu belirten Katılımcı 3, 4 ve 5 iş yaşamında bu durum ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı 5 olarak kodlanan kişi "Özel sağlık sigortası yapan şirketlerin bu talebi reddetmesi için bir neden göstermesi gerekiyor" demiştir. Bu nedenle özel sağlık sigortası yapılması zorunluluğu HIV Pozitif kadınlar için bir zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların hepsi tüm bu süreçler içerisinde çoğu zaman sağlık profesyonellerinin, özel sağlık sigortası satan şirketlerin direkt veya dolaylı bir şekilde HIV Statülerini açıkladığı/açıklayabileceğini belirtmiştir. Tüm bunlardan hareketle HIV Pozitif kadınlar için zorunlu sağlık kontrolleri bu kişilerin çalışma hayatına katılmasında ve çalışma hayatında bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. İş Süreçleri

HIV Pozitif kadınlar ile yürütülen bu çalışmada HIV Pozitif kadınların iş yaşamına katıldıktan sonra da çeşitli sorunlar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan başlıklar şu şekildedir:

A. Tedavi Konusunda İzin

HIV Pozitif kadınların çalışma hayatında HIV ile ilgili ve/veya ilgisi olmayan konularda tedavi konusunda izin alma süreçlerinde çeşitli sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu duruma göre aktif bir şekilde çalıştığı dönemde HIV Tanısı alan HIV Pozitif Kadınların ilk dönemlerde tıbbi statülerinin anlaşılması ve gerekli tedavilerin uygulaması noktasında iş yerinden belli bir süre için izin alma konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Katılımcı 5 olarak

kodlanan kişi "HIV tanısı aldığımda uzun bir süre tedavi için izin almam gerekti. Ancak iş yerinde patronum bana 'Bu kadar uzun izin alamazsın.' diyerek hastalığının ne olduğunu sordu. Bu yüzden hastalığım ile ilgili bir şeyler uydurdum." ifadelerini kullanmıştır.

Tedavi ile ilgili olan süreçlerde HIV konusunda HIV Pozitif kadınlara ayrımcılık uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Hastalık izinlerinin alınması konusunda yapılan keyfi uygulamalar tedavi ve çalışma sürecinde sorunlara neden olmaktadır. HIV Pozitif kadınların 4857 İş Kanunu ile kişiye tanınmış hastalık nedeni ile izin hakkını kullanmakta sorunlar yaşadığını söylemek yanlış olmayacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4857.html> Erişim Tarihi: 01.04.2017)

B. Yurt Dışı Görevleri:

Çalışmada yer alan katılımcılar çalışma hayatı sürecinde çeşitli nedenler ile yurt dışına göreve gitmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu görevler ile ilgili olarak bazı ülkelerin vize politikalarında HIV Pozitif bireylere yönelik bir ayrımcılık uyguladığı ve hatta bazı ülkelerin HIV Pozitif bireylere "vize yasağı" uyguladığı bilinmektedir (<http://www.hivtravel.org/> Erişim Tarihi: 06.05.2017).

Görüşme sağlanan katılımcıların hiçbirisi şu ana kadar böyle bir iş seyahatine çıkmak durumunda kalmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak iş yaşamında böylesi iş seyahatlerini bir tehdit olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Sonuçlar

Bu çalışmada HIV Pozitif kadınların HIV Statüleri nedeni ile iş yaşamında karşılaştıkları sorunlar ortaya konulmuştur. Bu sorunlar iş bulma süreci ve aktif olarak çalışma süreçlerinde yaşanan sorunlar olarak iki başlık halinde gruplandırılabilir.

HIV Pozitif kadınlar iş başvurusu yaparken başlayan "sağlık kontrolleri"nin kendileri için bir problem olduğunu belirtmekler. Türkiye Cumhuriyeti kanunlarında HIV Pozitif bireylerin çalışmasını engelleyecek bir madde olmaması, iş yaşamında her türlü ayrımcılığın yasaklanmasına rağmen iş yerlerinde HIV Pozitif kadınların çalışma hakkı ön yargılar nedeni ile engellenmekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

HIV Pozitif kadınların çalışma hayatına aktif bir şekilde katılması, çalışma hayatında herhangi bir ayrımcılığa uğramadan faaliyet gösterebilmesi önemlidir. Bu noktada HIV Pozitif kadınların çalışması öncelikle kendi sosyo-ekonomik koşullarını iyileştirirken tedaviye de ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Üretebilen, tedaviye ulaşabilen kadın çalışanların psikolojik

ve tıbbi durumlarının olumlu olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Çalışarak tedaviye ulaşabilmenin HIV/AIDS'in yayılmasını engellediği bilinmektedir. Bu noktada HIV pozitif kadınların ayrımcılığa uğramadan çalışabilmeleri toplumdaki HIV/AIDS yayılımının da önüne geçecektir.

Sonuç olarak HIV Pozitif kadınların HIV Statüleri nedeni ile çalışma hakkından yoksun bırakıldıklarını ifade edilebilir. Görüşme sağlanan katılımcılar HIV Statüsüne sahip erkek katılımcılardan farklı olarak kendilerinin “daha sıkı bir şekilde” sağlık kontrollerine tabi tutulduğunu düşünmektedirler. Tüm bunlardan hareketle HIV Pozitif kadınların HIV Statüleri nedeni ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Çalışma Hakkı ve Ödevi" başlığı altında düzenlenen 49. Maddesinde güvence altına alınan bireylerin çalışma haklarının engellendiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır (<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> Erişim Tarihi: 01.05.2017).

Öneriler

Bu çalışma kapsamında ortaya çıkan tablo değerlendirildiğinde aşağıda bulunan önerilerin HIV Pozitif kadınların aktif çalışma hayatına katılması sürecinde önemli olabilir.

İş verenlere yönelik eğitimler: Çalışmada iş hayatındaki aktörlerin (patronlar, yöneticiler, çalışma arkadaşları) HIV/AIDS konusunda bulunan ön yargılarının kadın çalışanlara karşı büyük bir ayrımcılığa neden olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada iş yaşamında yer alan bu aktörlerin toplumun geri kalanında olduğu gibi HIV/AIDS konusunda doğru bir şekilde bilgilendirilmesi "İnkâr, Damgalama ve Ayrımcılık Üçgeni"nin kırılmasında etkili olacağı görülmektedir.

Ayrımcılığa karşı mekanizmaların oluşturulması: Toplumda HIV/AIDS alanında çalışan bireyler için uygulanan ve/veya uygulanması muhtemel ayrımcılık vakaları için çeşitli mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu mekanizmaların kanuni düzenlemelerin yanında çeşitli sivil toplum örgütleri ve ücretsiz hukuki danışmanlık hizmetleri ile oluşturulması önerilmektedir.

Tıbbi bilgilerin korunması: Bu çalışmada ortaya çıkan ayrımcılık bulgularının tümünde tıbbi bilgilerin korunmasının önemi ortaya çıkmıştır. HIV statüsünün deşifre edilmesi HIV Pozitifler için büyük bir ayrımcılığa neden olmakla birlikte toplumdaki ön yargıları beslemektedir. Buna göre tıbbi bilgilerin korunması konusunda ilgili sağlık mekanizmalarının aktif bir şekilde çalışması önem arz etmektedir. Konu ile ilgili olarak mekanizmaların aktif bir şekilde kullanılması ve/veya kullanılabilmesi önem arz etmektedir.

Not

Bu çalışma araştırmacının (Uzm. Dr. Okan Aksu) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde kabul edilen Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Kaynakça

http://pozitifyasam.org/assets/files/UNAIDS_2011_raporu_tr.pdf Erişim Tarihi: 11.05.2012

<http://pozitifyasam.org/tr/roportajlarimiz-eski/hiv-pozitiflilerin-en-buyuk-sikintisi-pahali-ilaclar.html> Erişim Tarihi: 05.05.2013

<http://www.hivtravel.org/> Erişim Tarihi: 06.05.2017

<http://www.kff.org/hiv aids/upload/The-Media-and-HIV-AIDS-Making-a-Difference.pdf>
Erişim Tarihi: 02.04.2012

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4857.html> Erişim Tarihi: 01.04.2017

Aksu, O. (2013). *Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin sosyal medya kullanım analizi: HIV/AIDS konusunda bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

Pozitif Yaşam Derneği (2008). *AIDS, İnsan Hakları ve Yasalar*.
<http://www.pozitifyasam.org/Content/Upload/Kitaplarimiz/AIDS,%20%C4%B0nsan%20Haklar%C4%B1%20ve%20Yasalar.pdf> Erişim Tarihi: 01.06.2016

Pozitif Yaşam Derneği (2010). *Pozitif Yaşamak*.
http://www.pozitifyasam.org/Content/Upload/Kitaplarimiz/pozitif_yasamak.pdf Erişim Tarihi: 01.06.2016

Yazar Hakkında

Uzm. Dr. Okan AKSU

Okan Aksu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümünden 2006 yılında aynı fakültenin Reklamcılık ve Halkla İlişkiler Bölümünden 2007 yılında mezun olmuştur. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2013 yılında Basın ve Yayın Yüksek Lisansını tamamlamıştır. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Basın ve Yayın ABD'da 2017 yılında Doktorasını tamamlayan Okan Aksu, HIV/AIDS, Feminizm, İnsan Hakları, Sosyal Medya konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

GSM: +90 553 598 32 76

Eposta: okanaksu@gmail.com

URL: <https://www.linkedin.com/in/dr-okan-aksu-708a54b4/>